

Bytů není nikdy dost

Už dávno jsem si lámal hlavu nad tím, proč je stále nedostatek bytů, když u nás obyvatel (v podstatě) nepřibývá a přitom se stále staví nové domy. Po válce se uvolnily byty a domy po odsunutých občanech německé národnosti. Někteří Češi našli nový domov v bývalých Sudetech; tam byli později přesídleni někteří „třídní nepřátelé“, Slováci a krajané ze zahraničí.

Po kolektivizaci se začaly vesnice vyliďňovat, mladí lidé odcházeli do měst, kde bylo třeba stavět byty. Zpočátku se stavěly cihlové domy ve stylu „stalinského rokoka“, v Praze-Dejvicích vznikl věžový hotel Internacionál připomínající Lomonosovu universitu v Moskvě. Po roce 1960 se začalo stavět v Praze první sídliště z *panelových domů* na Invalidovně – vznikl tam také hotelový dům. Původně měly být takové „králíkárný“ jen dočasným řešením, údajně na 40 let. Nyní, po 60 letech, panelové domy stále ještě slouží a po zateplení a estetických (a vnitřních úpravách) jsou považovány za plnohodnotný druh bydlení.

Za socialismu, kdy činžovní domy patřily většinou státu, bylo nájemní bydlení velmi levné, stálo (v 70. letech) zhruba stejně jako předplatné na noviny. Platilo to i pro byty v soukromých domech; jejich majitelé pak neměli často peníze na údržbu. Fasády domů se řadu roků neopravovaly¹. Někdy v šedesátých letech začaly fasády padat a bylo několik úmrtí. Na chodnících kolem domů vyrostlo „ochranné lešení“. Fasády se pak začaly postupně opravovat, definitivně byly opraveny až po roce 1989.

Při takto nízkém nájemném začali lidé investovat svůj um a peníze do rekreačních objektů – kolem Prahy vyrostly v pásmu asi 30 km *chatové osady*, většinou kolem řek a rybníků. Některé chatové (tramské) osady vznikly už před válkou ve 30. letech². V 60. a 70. letech vznikaly převážně zděné, trvale obyvatelné chaty či chalupy, které byly po roce 1989 často využity k trvalému bydlení. Pokud se tyto domy vybavily civilizačními výdobytky (elektrika, tekoucí voda, splachovací záchod), zpravidla se zapomnělo na čištění odpadních vod³. Z kraje tak zmizela *přírodní koupaliště*, kvůli kterým sem lidé původně jezdili. Teď musí lidé z Davle⁴ jezdit plavat desítky kilometrů do *Prahy-Podolí* nebo na *Slapy*.

Podnikavější (a movitější) jedinci si kupovali opuštěné vesnické chalupy⁵ a jali se je opravovat; zasloužili se tak o zachování mnohých kulturních památek a tvářnosti naší krajiny.

V letech socialismu vznikaly kolem měst (a také uvnitř městské zástavby) zahrádkářské kolonie s zahradními altány či domky. Lidé se tak mohli samozásobit ovocem a zeleninou. Kvetl tu často také společenský život, lidé si navzájem pomáhali a děti se společně bavily. Po roce 1989 mnohé zahrádkářské kolonie zpustly a staly se útočištěm lidí vyhnaných na ulici.

1 Za války bylo zakázáno domy stavět a opravovat (Vše pro Říši - *Totaleinsatz*)

2 Šlo o dřevěné sruby ve stylu „amerického západu“. V osadách kvetl čilý kulturní a sportovní život.

3 V poslední době se čistota vodních toků výrazně zlepšila díky kanalizaci a čističkám odpadních vod vybudovaných s příspěvím Evropské unie. Problém vzniká při povodních kdy voda unáší půdu z polí a často je kontaminována látkami deponovanými v zátopovém území. Kdysi byly povodně výzvou pro zdatné vodáky; dnes je sjezd rozvodněných řek zakázán.

4 Davle byla kdysi výletním místem Pražanů (vz slavná „*Měchenická plovárna*“)

5 O tom film „*Chalupáři*“

Na Slovensku byla situace odlišná – v „době nesvobody“ se tam stavěly ve vesnicích rodinné domky. Současně s budováním průmyslu se stavělo i ve městech. Lidé se „stěhovali z dřevěnic do zděných domů“. Je paradoxní, že tento stavební rozmach Slovenska nastal v době vlády Antonína Novotného, který nebyl na Slovensku příliš populární⁶. Když jsem v roce 1978 přišel pracovat do Piešťan, byly tam mnohem svobodnější poměry než v Čechách – normalizace sem příliš nezasáhla. V Československu se podařilo to, o co se snaží EU – vyrovnat úroveň jednotlivých zemí.

V posledních 30 letech vyrostla v Praze řada luxusních sídlišť či „rezidencí“ a kolem Prahy vznikly nové satelitní vesnice či čtvrti z rodinných domků⁷ se zahradami. Přes den bývají tyto čtvrti opuštěny a stávají snadnou kořistí zlodějů. *Historický střed Prahy* se pomalu vylidňuje činžovní domy se mění na hotely, nebo je skupují cizinci. S příchodem internetu se vyvinula nová forma podnikání – tzv. *sdílené bydlení*. Lidé propůjčují svůj byt cizincům, aniž by platili daně. Veřejná moc by měla zasáhnout, aby tu zůstali trvalí obyvatelé a nebylo tu jen „město duchů“. Podobné problémy ostatně řeší i velká města v Německu.

V poslední době rostou ve velkých městech ceny nemovitostí a nájemné. Na druhé straně jsou některé byty neobsazené a roste počet těch, kteří nemají kde bydlet. *Pronajímání* pokojů či bytů je dnes zapeklitá záležitost – pokud nájemce neplní své povinnosti, je obtížné ho vyhnat. Pokud chce majitel postupovat podle práva, stojí ho to hromadu času a peněz. Někdy nájemníci majitelům dokonce vyhrožují⁸. Není divu, že mnozí oželí případný zisk z pronájmu a raději ponechají svůj byt volný pro event. prodej. Byty a nemovitosti se staly *obchodní komoditou*, do které lidé ukládají své prostředky. Jejich cena roste, zatímco hodnota uložených peněz klesá. Pokud funguje trh s byty, dala by se cena bytů snížit zvýšením nabídky, tj. novou výstavbou. Pokud je ve společnosti nevyužitá kupní síla, moc by to nepomohlo.

Kdysi mě pozval můj kolega – učitel ze Středního odborného učiliště v Záběhlicích - na obhlídku svých nemovitostí. Kromě svého pražského bytu měl v jedné nedaleké obci chalupu se zahradou. Tam jsme zarovnávali živý plot a přespali. Nazítří jsme dojeli do Plzně, kde vlastnil dvoupatrový dům. Bydlela tam jeho nemocná teta, jinak byl dům prázdný. Na zahradě jsme si udělali piknik a zajeli jsme se vykoupat v přehradním jezeru. Na jeho šumavskou chalupu jsme už nedojeli. Chtěl si tam zařídit hotel a nabídl mi tam dělat šéfa.

Jinou věcí je tzv. „sociální bydlení“. Tak jak se v tržním prostředí rozevírají nůžky mezi rodinami s vysokými a nízkými příjmy, měl by stát zaručit důstojné bydlení pro své chudší občany. To se u nás, zdá se, dosud nepodařilo. Domy a byty nejsou jen obchodní komoditou – bydlení má své kulturní a sociální aspekty.

Ve Sloupu 7. 3. 2020,

Jan Matys

6 Novotný se snažil zachovat jednotný (unitární) stát a střetával se tak se slovenskými „národnými“, kteří tíhli k autonomii.

7 Pro jejich styl vznikl název „podnikatelské baroko“; Geny které tu zůstávají samy s dětmi se zovou „zelené vdovy“.

8 Někteří lidé se zabývají tím, jak poznat solidního nájemníka. Na mou adresu mi donedávna chodily rady, jak potenciálního nájemníka prověřit.

Post skriptum:

Pocestné do domu přijímati⁹

Když v červnu 2008 zemřel můj otec, museli jsme vyklidit náš letenský byt, ve kterém jsme vyrůstali. Rozdělili jsme knihy a nábytek a přebytečný textil jsme odnesli do prodejny Armády spásy. Majitelka chtěla, abychom nechali byt vymalovat; nebylo však jasné, kdo z nás tří má byt předat. Já jsem tu bydlel jen přechodně, Ludmila žila v Písku, ale Olina tu byla dlouhé roky hlášená společně se svým synem Ondřejem. Nakonec se toho úkolu ujala Lída a předala byt tak jak byl. Majitelka si nemohla stěžovat – nechtěli jsme žádné odstupné (dávat odstupné byla tehdy běžná praxe).

Tehdy jsem neměl ve sloupské „lesovně“ žádné nájemníky. Ukrajinského mafiána se podařilo vystrnadit za pomoci policejního útvaru pro *boj s organizovaným zločinem*. Stálo to jeden lidský život – soused Marek byl bestiálně zavražděn. Chtěl jsem se pustit do farmaření – zatím jsem jen sklízel na louce seno a prodával je za minimální cenu 100 Kč/q do stáje v Chuchli¹⁰. Pořídil jsem si párek ovcí, pro které jsem později zakoupil komponenty pro *elektrický ohradník*.

Jednou mi přivedl vedoucí obchodu Petrák mladého muže, že nemá kde bydlet. Byl to Lukáš B. Jeho otec si našel partnerku na Hvozdech. Lukáš sem přišel společně s otcem a začal pracovat na místní pile. Táta ho vyhodil z domu kvůli nepořádku.

S Lukášem jsem si pohovořil a docela jsme si rozuměli. Uměl pracovat a měl smysl pro hudbu¹¹. Ubytoval jsem jej v jedné z podkrovních místností – tam by případný nepořádek příliš nevalil. Jeho pomoc jsem ani nepotřeboval – na práci jsem stačil sám.

V neděli jsem začal chodit do Hvozdnice na bohoslužby Českobratrské církve evangelické. Hvozdnický sbor založil ve 20. letech hajný Benda, který pracoval u mého dědečka. Vstoupil jsem do místního pěveckého sboru a začal s ním vystupovat¹². Navázal jsem tam také svůj vztah s Janou, který přes všechny nesnáze stále trvá...

Jednou se objevil na bohoslužbě mladší muž s vyholenou hlavou ve stylu „Punk“, s bohatým tetováním a silnými svaly. Ze zvědavosti jsem ho oslovil a trochu jsme pohovořili. Všimla si toho paní farářka a po bohoslužbě nás seznámila. Jmenoval se Martin. Paní farářka mě žádala, zda bych ho mohl na jeden měsíc ubytovat. Řekl jsem, že si to rozmyslím. Po cestě domů mi došlo, že je to asi propuštěný vězeň. Když jsem paní farářce zavolal, tak mi to potvrdila. Zeptal jsem se jí, zda je mordýř, zda někoho zabil. Řekla že nikoli.

Jak se později ukázalo, seděl při našem rozhovoru Martin vedle ní a všechno slyšel. Lukáš proti trestanému spolubydlícímu nic neměl, tak jsem Martina ubytoval v zatepleném pokojíku. Hned tam byl jako doma a začal se rozhlížet po domě. Zajímaly ho hlavně starožitnosti. Na skříni ležely

9 Jedno ze sedmi *Božích milosrdenství* (dále: *hladové sytiti, žíznivé napájetí, nahé odívati, nemocné navštěvovati, vězně osvobozovati, mrtvé pohřbívati*)

10 Nyní v době sucha dosahuje cena sena až 1000Kč/q

11 Jeho nepořádnost mu byla osudná – dnes žije v Praze a žebrá.

12 Kromě toho jsem zpíval ve třech pražských sborech – Svatojakubském, sboru SUDOP (Státní ústav dopravního projektování) a Pěveckém sdružení pražských učitelů

nástěnné hodiny s plastikou. Pustil se do jejich opravy a později je prodal, aniž mi o tom řekl. Když jsem se ho později přímo zeptal, tak vše popřel. Inu, ví jak na to! Když jsem o tom informoval kurátorku, říkala, „že by se to muselo dokázat“.

Martin si zjevně vážil toho, že jsem ho k sobě vzal a nabídl pomoc. Opravil celou střechu (mnohem lépe než pokrývači z Písku, které sem pozvala Lída), upevnil také lávku, po které leze kominík ke komínu. Pomohl mi také s prořezávkou větví staré vrby; lezl po stromě jako opice. Pak ale nastal v jeho chování zlom: prohlásil, že si barák koupí a začal vyhazovat staré věci z okna. Pak vzal kolečko a začal dělat nějaký záhon pod starým stromem. Řekl jsem mu, že pod tím stromem nic neporoste.

Jednoho dne přijela do Sloupu *Margaret*, moje čínská kamarádka. Musel jsem Martina přestěhovat do nevytápěného pokoje, aby měla pohodlí. Když přišly chladné dny, Martin tím trpěl. Byl zvyklý na teplo a teplou sprchu. Měl jsem boiler jen na 30 litrů. Projednávalo se to na faře. Že prý chci na Martinovi zbohatnout (Martin mi nic neplatil). Nakonec jsem koupil nová kamna a společně jsme jsme vytesali průduch do komína.

Martin ovšem neuměl topit. Angažoval Lukáše, aby mu topil a nosil dřevo. Lukáš se ale zpěchoval - proč mu má sloužit když platí nájem? Běžel ke mně do kuchyně, ale Martin ho dohnal a omlátil mu hlavu o schody. Tekla krev. Lukáš byl u mě v kuchyni a Martin poslouchal za dveřmi – měl hlavu přitisknutou ke sklu. Pozval jsem ho dovnitř. Oba byli opilí, nebo zfetovaní...

Měl jsem ten den zkoušku Svatojakubského sboru, a tak jsem se vymluvil, že musím na zastávku kvůli odjezdu autobusu. Cestou jsem volal majiteli místní firmy, s kterým jsem se důvěrně znal. Radil mi, abych zavolal policii.

Když policisté přijeli, oba aktéři byli nahoře a schody byly uklizené, aby nebylo vidět, co se tu odehrálo. Muži zákona vytasili pendreky a běželi nahoru. Když se vrátili ke mně, řekli, že zavolají auto – ne pro ty feťáky ale pro mne, aby mě odvezlo do blázince...

Když jsem šel na zastávku, čekal tam už Lukáš. Říkal, že mu Martin nařídil, aby s ním jel do Prahy do nějaké hospody. V autobuse jsme jeli všichni tři a Lukáš padal únavou ze sedadla.

Když jsem se po zkoušce vrátil domů, nikdo z nich tam nebyl. Ve dvě hodiny v noci se objevil Martin, ale Lukáš nikde. Prý zůstal v hospodě.

Druhý den byl Lukáš normálně v práci. Prý ho Martin na ulici zkopal. Přespal v lese a šel do práce.

Jel jsem ráno na kole na policejní stanici, ale policisté se mnou nechtěli vůbec mluvit – že si z nich dělám srandu...

Martinovi jsem dal výpověď. Poslechl mě, neprotestoval. Ale Lukáše to nějak vzalo. Přestal se mnou mluvit a propadl chlastu. Také s ním jsem se musel rozloučit. Nyní žije v Praze a žebrá. Prý je to fajn džob – vydělá 800 korun denně.